

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN LAUSUNTO 5/2005 vp

Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista ja lupamenettelystä (REACH), Euroopan kemikaaliviraston perustamisesta ja direktiivin 1999/45/EY ja {pysyviä orgaanisia yhdisteitä koskevan} asetuksen (EY) muuttamisesta sekä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi neuvoston direktiivin 67/548/ETY muuttamisesta sen mukauttamiseksi kemikaalien rekisteröintiä, arviointia, lupamenettelyjä ja rajoittamista koskevaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EY)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 15 päivänä joulukuuta 2004 lähettänyt jatkokirjelmän 1. YM 13.12.2004 ja lisäksi 11 päivänä helmikuuta 2005 lähettänyt jatkokirjelmän 2. KTM 09.02.2005 asiassa ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista ja lupamenettelystä (REACH), Euroopan kemikaaliviraston perustamisesta ja direktiivin 1999/45/EY ja {pysyviä orgaanisia yhdisteitä koskevan} asetuksen (EY) muuttamisesta sekä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi neuvoston direktiivin 67/548/ETY muuttamisesta sen mukauttamiseksi kemikaalien rekisteröintiä, arviointia, lupamenettelyjä ja rajoittamista koskevaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EY)

U 9/2004 vp ympäristövaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Juha Pyötsiä, sosiaali- ja terveysministeriö
- teollisuusneuvos Seppo Ahvenainen, kauppa- ja teollisuusministeriö
- neuvotteleva virkamies Pirkko Kivelä, ympäristöministeriö
- ylitarkastaja Heikki Salonen, Suomen ympäristökeskus SYKE.

Viitetiedot

Valiokunta on aikaisemmin antanut asiasta lausunnon YmVL 17/2004 vp.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Valtioneuvoston jatkokirjelmät sisältävät selvityksen pilaantuneiden maiden kunnostuskustannuksista Suomessa, yhteenvedon Pohjoismaiden ministerineuvoston teettämästä tutkimuksesta "REACH-asetuksen todelliset kustannukset", raportin Hollannin puheenjohtajuuskaudella Haagissa pidetystä vaikutusarviointityöpajasta, yhteenvedon mainitun työpajan tuloksista ja

johtopäätöksistä sekä suomalaisen teollis-taloudellisia vaikutuksia käsitelleen selvityksen päätulokset.

Valtioneuvoston kanta

Koska valtioneuvoston selvitykset sisältävät selvityksiä, raportin ja yhteenvedon, ei varsinaista valtioneuvoston kantaa ole.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta toteaa, että REACH-asetusehdotus on tärkeä ja tavoitteiltaan kannatettava. Koska asetuksella on arvioitu olevan merkittäviä vaikutuksia myös teollisuuden toimintaedellytyksiin, on ehdotuksen jatkovalmistelussa katsottu tarpeelliseksi kiinnittää erityistä huomiota sen kustannusvaikutuksiin, erityisesti pienen ja keski-suuren teollisuuden aseman kannalta. Myönteisten vaikutusten arviointia on pidetty kustannusvaikutusten arviointia vaikeampana, mutta paremmalla kemikaaliriskien hallinnalla saavutettavat hyödyt ovat joka tapauksessa sekä terveyden että ympäristön kannalta merkittävät. Valiokunta pitää hyvänä sitä, että se on saanut edellyttämänsä selvitykset tarkentuvista ehdotuksen vaikutuksista, vaikka näistä ei olekaan varsinaisesti esitetty uutta valtioneuvoston kantaa. Kysymys on lähinnä tausta-aineistosta, johon kanta ei ole erikseen tarpeen. Uusi informaatio on erittäin tarpeellista, sillä valiokunnan laatiessa ensimmäistä lausuntoaan asiasta taloudellisia vaikutuksia koskevat selvitykset olivat vielä kesken.

Pilaantuneita maa-alueita koskeva selvitys antaa esimerkin siitä, minkälaisia kustannuksia menneiden vuosien aikana tapahtuneesta, riittämättömään tietoon perustuneesta kemikaalien käsittelystä on aiheutunut. REACH-asetusehdotuksen avulla pyritään varmistamaan, että saatavan paremman tiedon avulla voidaan estää enna-

kolta suuria kustannuksia aiheuttavien vahinkojen syntyminen. Pilaantuneiden maiden puhdistuskustannuksiksi Suomessa arvioidaan n. 1,2 miljardia euroa eli noin 60 miljoonaa euroa vuodessa. On selvää, että arvioituja kustannuksia ei voida sellaisenaan käyttää arvioitaessa REACH-asetusehdotuksen toimeenpanon johdosta syntyviä kustannussäästöjä. Esimerkki vahvistaa kuitenkin näkemystä siitä, että lisääntyvän tiedon ja paremman riskienhallinnan ansiosta REACH vaikuttaa tulevaisuudessa vahinkoja ennaltaehkäisevästi. Myönteiset vaikutukset kustannussäästöinä ovat merkittäviä ja erittäin todennäköisiä.

Alankomaat järjesti lokakuussa 2004 Haagissa asiantuntijatyöpajan, jossa tarkasteltiin yhteisesti siihen mennessä REACH-asetusehdotuksesta laadittua 36 vaikutusarviota. Työpajan tuloksena todettiin, että yhteisymmärrys vallitsee asetusehdotuksesta saatavista huomattavista terveys- ja ympäristöhyödyistä, aiheutuvien kustannusten kohdistumisesta suhteellisesti raskaimmin pieniin ja keski-suuriin yrityksiin sekä tarpeesta selvittää mahdollisuuksia kohtuullistaa näitä kustannuksia. Päätelmät korostavat sitä, että asetusehdotus on perusteltu ja tavoitteiden mukainen, mutta kustannus-hyötynäkökulma on otettava huomioon kehittämällä informaation välitystä, koulutusta, päällekkäisten toimenpiteiden välttämistä, rekisteröijien yhteistyön edistämistä ja vaihtoehtoisten testausmene-

telmien hyödyntämistä. Lopputulema vahvistaa myös ympäristövaliokunnan aikaisemmassa lausunnossaan (YmVL 17/2004 vp) esittämät linjat muun ohella koulutustarpeesta, vaihtoehtojen menetelmien edistämisestä ja testaus-tietojen julkisuuden varmistamisesta.

REACH-asetusehdotuksen teollis-taloudellisia vaikutuksia Suomessa koskeva loppuraportti vahvistaa samansuuntaiset arviot Suomen osalta. Taloudellisten vaikutusten määrälliset arviot ovat kuitenkin suhteellisesti suurempia kuin Hollannin työpajassa esitetyt arviot. Yksi selitys tulokselle on se, että Suomea koskeva arviointi perustui yritystasolta lähteviin tarkasteluihin, jotka ovat pessimistisempiä kuin EU-tason keskimääräiset arviot. Myös laskutapaero siinä, onko laskelmat tehty 11 vuoden laskenta-aikajänteelle käyvin hinnoin vai nykyarvoperiaatteella, aiheuttaa eroja lopputulokseen. Myös esitetyt vaihteluvälit ovat suuret. Suomen selvityksen minimiarvot ja Hollannin työpajan arviot osuvat kohtalaisen lähelle toisiaan. Yksi aine, yksi rekisteröinti -periaatteen joustava omaksuminen parantaisi pienten yritysten mahdollisuuksia käyttää hyväkseen olemassa olevia tietoja ja rekisteröintejä. Tämä olisi myös Suomen kannalta edullista ja vähentäisi arvioitujen kustannusten määrää tehokkaasti, sillä testauskus-

tannukset muodostavat ylivoimaisesti merkittävimmän kustannuserän asetuksen toimeenpanossa. Pohjoismaiden ministerineuvoston teettämässä tutkimuksessa painotetaan, että asetusehdotus kannustaa konsortioiden muodostamiseen, mikä edistää testaustulosten mahdollisimman tehokasta hyväksikäyttöä ja alentaa siten kustannuksia. Tässä tutkimuksessa asetusehdotuksen vuosikustannuksiksi laskettiin 0,06 % kemianteollisuuden liikevaihdosta.

Valiokunta toteaa yhteenvetona, että uusien selvitysten valossa ei ole tarvetta muuttaa valiokunnan aikaisemmassa lausunnossaan esittämiä kantoja, vaan päinvastoin selvitykset vahvistavat esitettyjä linjauksia.

Lausunto

Lausuntonaan ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että valiokunta pitää valtioneuvoston toimintalinjaa uusienkin selvitysten perusteella edelleen perusteltuna todeten, että asetusehdotuksen hyödyt ovat kustannuksia merkittävästi suuremmat, ja kiirehtien asetuksen nopeaa jatkokehittämistä ja voimaantuloa.

Helsingissä 17 päivänä helmikuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Pentti Tiusanen /vas
vpj. Heidi Hautala /vihr
jäs. Susanna Haapoja /kesk
Tuomo Hänninen /kesk
Antti Kaikkonen /kesk
Inkeri Kerola /kesk
Kari Kärkkäinen /kd
Jouko Laxell /kok
Mikaela Nylander /r

Heikki A. Ollila /kok
Eero Reijonen /kesk
Säde Tahvanainen /sd
Satu Taiveaho /sd
Unto Valpas /vas
Ahti Vielma /kok
Pia Viitanen /sd
vjäs. Oras Tynkkynen /vihr.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos.